

توجه: مطالب " جهت اطلاع " برای شما دانش آموز عزیز نیست و جهت هماهنگی با همکاران بزرگوار می باشد.

الدَّرْسُ الثَّانِي

﴿ اِقْرَأْ وَ رَبِّكَ الْأَكْرَمُ * الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ﴾ العلق : ۳ و ۴

بخوان که پروردگارت گرامی ترین است، همو که با قلم یاد داد.

اقْرَأْ : فعل و فاعله أنت مستتر - و : حالیه (عربی دوازدهم) - رَبُّ : مبتدأ - ك : مضاف إليه - الْأَكْرَمُ : خبر - رَبِّكَ الْأَكْرَمُ : جمله حالیه (عربی دوازدهم) - الَّذِي : صفت دوم برای رَبِّ در آیه ۱ (جهت اطلاع) - عَلَّمَ بِالْقَلَمِ : جمله صله " عَلَّمَ : فعل و فاعله هو مستتر - بِالْقَلَمِ : جار و مجرور

فِي مَحْضَرِ الْمُعَلِّمِ : در محضر معلم

فِي مَحْضَرٍ : جارومجرور - الْمُعَلِّمِ : مضاف الیه

مَحْضَرٍ : اسم مکان / الْمُعَلِّمِ : اسم فاعل

فِي الْحِصَّةِ الْأُولَى كَانَ الطَّلَابُ يَسْتَمِعُونَ إِلَى كَلَامِ مُدْرِّسِ الْكِيمِيَاءِ وَ كَانَ بَيْنَهُمْ طَالِبٌ مُشَاغِبٌ قَلِيلٌ الْأَدَبِ يَضُرُّ الطَّلَابَ بِسُلُوكِهِ،

در زنگ اول دانش آموزان به سخنان معلم شیمی گوش می دادند و دربین آنها دانش آموزی اخلاگر و بی ادب بود که با رفتارش به دانش آموزان ضرر می رساند.

فِي الْحِصَّةِ: جارومجرور- الْأُولَى : صفت - كان : فعل ناقص (درس ۷) - الطَّلَابُ : اسم كان - يستمعون: خبر كان بصورت جمله فعلیه " فعل و فاعله و بارز " - إِلَى كَلَامِ : جارومجرور - مُدْرِّسِ : مضاف الیه - الْكِيمِيَاءِ: مضاف الیه مُشَاغِبٌ : صفت - قَلِيلٌ : صفت دوم - الْأَدَبِ : مضاف الیه- يَضُرُّ: فعل و فاعله هو مستتر- الطَّلَابُ : مفعول به - بِسُلُوكِ: جارومجرور - هِ : مضاف الیه - يَضُرُّ الطَّلَابَ ... : جمله وصفیه

الأُولَى: اسم تفضیل بر وزن فُعلَى / الطَّلَابُ: مفردة : طالب و اسم فاعل/ كان .... يَسْتَمِعُونَ : ماضی استمراری / مُدْرِّسِ : اسم فاعل من مصدر تدریس / مُشَاغِبٌ : اسم فاعل من مصدر مُشَاغِبَةٌ /

يَضُرُّ: فعل مضارع ، للغائب ، مجرد ثلاثی (ض ر ر) متعدی ، معلوم

يَلْتَفِتُ تَارَةً إِلَى الْوَرَاءِ وَ يَتَكَلَّمُ مَعَ الَّذِي خَلْفَهُ وَ تَارَةً يَهْمِسُ إِلَى الَّذِي يَجْلِسُ جَنْبَهُ حِينَ يَكْتُبُ الْمُعَلِّمُ عَلَى السَّبْوَرَةِ

یکبار به سمت عقب برمی گشت و با کسی که پشت سرش بودو یک بار با کسی که کنارش می نشست ، هنگامی که معلم بر تخته می نوشت ، آرام صحبت می کرد.

يَلْتَفِتُ : فعل و فاعله هُوَ مستتر - تَارَةً : قيد زمان (جهت اطلاع) -إِلَى الْوَرَاءِ: جارومجرور - يَتَكَلَّمُ: فعل و فاعله هُوَ مستتر - مَعَ: قيد- الَّذِي : مضاف الیه - خَلْفَ: قيد- هُ: مضاف الیه - خلفه : صله - تَارَةً: قيد زمان - يَهْمِسُ: فعل و

فاعله هُوَ مستتر - إِلَى الَّذِي: جارومجرور - يَجْلِسُ: فعل و فاعله هُوَ مستتر - جَنَبَ: قيد- هُ: مضاف اليه - حِينَ: قيد-

يَكْتُبُ: فعل و فاعله الْمُعَلِّمُ - عَلَى السَّبَّوْرَةِ: جارومجرور

يَلْتَفِتُ: فعل مضارع، للغائب، مزيد ثلاثي، من باب إفتعال، بزيادة حَرْفَيْنِ، لازم، معلوم

يَتَكَلَّمُ: فعل مضارع، للغائب، مزيد ثلاثي، من باب تَفَعَّلَ، بزيادة حَرْفَيْنِ، لازم، معلوم

تَارَةً: مَرَّةً - دَفْعَةً

وَ فِي الْحِصَّةِ الثَّانِيَةِ كَانَ الطَّالِبُ يَسْأَلُ مُعَلِّمَ عِلْمِ الْأَحْيَاءِ تَعْنَتًا وَ فِي الْحِصَّةِ الثَّلَاثَةِ كَانَ يَتَكَلَّمُ مَعَ زَمِيلٍ مِثْلِهِ وَ يَضْحَكُ؛ فَنَصَحَهُ الْمُعَلِّمُ وَ قَالَ: مَنْ لَا يَسْتَمِيعُ إِلَى الدَّرْسِ جَيِّدًا يَرْسُبُ فِي الْإِمْتِحَانِ. وَ لَكِنَّ الطَّالِبَ اسْتَمَرَّ عَلَى سُلُوكِهِ.

در زنگ دوم { آن } دانش آموز برای مچ گیری از معلم زیست شناسی سوال می کرد و در زنگ سوم با همکلاسی مثل خودش صحبت می کرد و می خندید. پس معلم او را نصیحت کرد و گفت: هرکس به درس خوب گوش نکند، در امتحان مردود می شود. ولی دانش آموز به کار خود ادامه داد.

فِي الْحِصَّةِ: جارومجرور - الثَّانِيَةِ: صفت - يَسْأَلُ: فعل و فاعله هُوَ مستتر - مُعَلِّمَ: مفعول به -

عِلْمِ: مضاف اليه - الْأَحْيَاءِ: مضاف اليه - تَعْنَتًا: مفعول له (جهت اطلاع) - فِي الْحِصَّةِ: جارومجرور - الثَّلَاثَةِ: صفت -

كَانَ: فعل ناقص و اسمه هُوَ مستتر (درس ۷) - يَتَكَلَّمُ: خبر كان، جمله فعلية " فعل و فاعله هُوَ مستتر " - مَعَ: قيد

- زَمِيلٍ: مضاف اليه - مِثْلٍ: صفت (جهت اطلاع) - هُ: مضاف اليه - يَضْحَكُ: فعل و فاعله هُوَ مستتر - نَصَحَ: فعل و

فاعله الْمُعَلِّمُ - هُ: مفعول به - قَالَ: فعل و فاعله هُوَ مستتر - مَنْ: ادات شرط (اسم شرط) در نقش مبتدا (كلّ عبارت

شرطی: خبر) - لَا يَسْتَمِيعُ: فعل شرط مجزوم به سکون - إِلَى الدَّرْسِ: جارومجرور - يَرْسُبُ: جواب شرط مجزوم به

سکون - فِي الْإِمْتِحَانِ: جارومجرور - اسْتَمَرَّ: فعل و فاعله هُوَ مستتر - عَلَى سُلُوكِهِ: جارومجرور - هُ: مضاف اليه

تَعْنَتًا: اسم، مفرد، مذکر، مصدر بر وزن تَفَعَّلَ، نکره

اسْتَمَرَّ: فعل ماضی، للغائب، مزيد ثلاثي من باب استفعال (ريشه: م ر ر)، بزيادة ثلاثة حروف، متعدّد، معلوم

فَكَرَّ مِهْرَانُ حَوْلَ هَذِهِ الْمُسْكِلَةِ فَذَهَبَ إِلَى مُعَلِّمِ الْأَدَبِ الْفَارِسِيِّ وَ شَرَحَ لَهُ الْقَضِيَّةَ وَ

مهران در مورد این موضوع فکر کرد پس به سوی معلم ادبیات رفت و ماجرا را شرح داد و

فَكَرَّ: فعل و فاعله مِهْرَانُ - حَوْلَ: قيد - هَذِهِ: مضاف اليه - الْمُسْكِلَةِ: مُشَارٌ اليه - ذَهَبَ: فعل و فاعله هُوَ مستتر - إِلَى

مُعَلِّمِ: جارو مجرور - الْأَدَبِ: مضاف اليه - الْفَارِسِيِّ: صفة - شَرَحَ: فعل و فاعله هُوَ مستتر - لَهُ: جارومجرور - الْقَضِيَّةَ:

مفعول به

المُسْكِلَةِ: اسم فاعل - الْفَارِسِيِّ: برای ضبط حرکات مهمّ است

قال: أَحِبُّ أَنْ أَكْتُبَ إِِنْشَاءً تَحْتَ عُنْوَانِ « فِي مَحْضَرِ الْمُعَلِّمِ »؛ فَوَافَقَ الْمُعَلِّمَ عَلَى طَلْبِهِ وَ قَالَ لَهُ:

گفت: دوست دارم انشائی با عنوان « در محضر معلم » بنویسم پس معلم با درخواستش موافقت کرد و به او گفت:

أَحِبُّ: فعل و فاعله أَنَا مستتر - أَنْ أَكْتُبَ (التزامی ساز) أَكْتُبُ: فعل و فاعله أَنَا مستتر - إِِنْشَاءً: مفعول به - تَحْتَ: قيد -

عُنْوَانٍ : مضاف إليه - فِي مَحْضَرٍ : جار ومجرور - الْمُعَلِّمُ : مضاف إليه - فِي مَحْضَرِ الْمُعَلِّمِ : مضاف إليه (جهت اطلاع) -
وَافَقَ : فعل و فاعله الْمُعَلِّمُ - عَلَى طَلَبٍ : جارو مجرور - هـ : مضاف إليه - قَالَ : فعل و فاعله هو مستتر - له : جار و
مجرور

أَحِبُّ : فعل مضارع - للمتکلم وحده - مزيد ثلاثي من باب إفعال و مصدره إحياب - متعدّد - معلوم

وافق ≠ خالف

إِنْ تُطَالِعَ كِتَابَ « مُنِيَّةِ الْمُرِيدِ » لِزَيْنِ الدِّينِ العَامِلِيِّ « الشَّهِيدِ الثَّانِي » يُسَاعِدَكَ عَلَى كِتَابَةِ إِنشَاءِكَ

اگر کتاب « مُنِيَّةِ الْمُرِيدِ » از زَيْنِ الدِّينِ العَامِلِيِّ { ملقب به } « شهيد ثانی » را مطالعه کنی ، به تو در نوشتن انشایت کمک می کند.

إِنْ : ادات شرط (حرف شرط) - تُطَالِعَ : فعل شرط مجزوم به سکون و فاعله أنت مستتر - کتاب: مفعول به - منية المرید: مضاف إليه (منية: مضاف إليه - المرید: مضاف إليه) - لزين : جار و مجرور - الدین: مضاف إليه - العَامِلِيِّ: صفت - الشهيد الثاني : عطف بيان (جهت اطلاع) - الثاني: صفت - يُسَاعِدُ: جواب شرط و مجزوم به سکون و فاعله هو مستتر - ك: مفعول به - على كتابة: جار و مجرور - إنشاء : مضاف إليه - ك : مضاف إليه

كتابة: اسم - مفرد - مؤنث - معرّف بالإضافة - مصدر ثلاثي مجرد فعله " كَتَبَ "

ثُمَّ كَتَبَ مِهْرَانُ إِنشَاءَهُ وَ أَعْطَاهُ لِمُعَلِّمِهِ. فَقَالَ الْمُعَلِّمُ لَهُ: إِنْ تَقْرَأَ إِنشَاءَكَ أَمَامَ الطَّلَابِ فَسَوْفَ يَتَنَبَّهُ زَمِيلُكَ الْمُشَاغِبُ.

سپس مهران انشایش را نوشت و آن را به معلمش داد. پس معلم به او گفت: اگر انشایت را در مقابل دانش آموزان بخوانی، همکلاسی اخلاگرت آگاه خواهد شد.

ثُمَّ : حرف عطف (جهت اطلاع) - كَتَبَ : فعل و فاعله مِهْرَانُ - إِنشَاءً: مفعول به - هـ : مضاف إليه - أَعْطَا : فعل و فاعله هو مستتر - هـ : مفعول به - لِمُعَلِّمٍ : جار ومجرور - هـ : مضاف إليه - إِنْ : ادات شرط (حرف شرط) - تَقْرَأُ : فعل شرط مجزوم به سکون و فاعله أنت مستتر - إِنشَاءً: مفعول به - كَ : مضاف إليه - أَمَامَ : قيد- الطَّلَابِ: مضاف إليه - ف: فاء جزای شرط - سَوْفَ يَتَنَبَّهُ : جواب شرط و فاعله زَمِيلُ - ك: مضاف إليه - الْمُشَاغِبُ : صفة (نعت)

سَوْفَ يَتَنَبَّهُ : فعل مضارع للمستقبل ، للغائب ، ثلاثي مزيد ، من باب تَفْعُلُ ، بزيادة حرفين ، لازم ، معلوم

وَ هَذَا قِسْمٌ مِنْ نَصِّ إِنشَائِهِ : و این قسمتی از متن انشای اوست:

هذا: مبتدا - قِسْمٌ : خبر مفرد - مِنْ نَصِّ : جارو مجرور - إِنشَاءً : مضاف إليه - هـ : مضاف إليه

نَصِّ : جمعه نصوص

... أَلْفَ عَدَدٍ مِنَ العُلَمَاءِ كُتِبَ فِي مَجَالِ التَّرْبِيَةِ وَ التَّعْلِيمِ، يَرْتَبِطُ بَعْضُهَا بِالْمُعَلِّمِ وَ الأُخْرَى بِالْمُتَعَلِّمِ؛ وَ لِلطَّلَابِ فِي مَحْضَرِ الْمُعَلِّمِ آدَابٌ، مَنْ يَلْتَزِمُ بِهَا يَنْجَحُ؛ أَهْمُهَا:

تعدادی از دانشمندان کتابهایی در زمینه های آموزش و پرورش نگاشته اند ، بعضی از آنها به معلم و برخی دیگر به یادگیرنده ارتباط دارد. و دانش آموز در محضر معلم آدابی دارد که هر کسی به آن پایبند باشد، موفق می شود. مهمترین آنها (عبارتند از):

أَلَّفَ فعل و فاعله عَدَدٌ - مِنَ الْعُلَمَاءِ : جارومجرور - كُتِبَ : مفعول به - فِي مَجَالَاتٍ : جارو مجرور - التَّرْبِيَّةِ: مضاف اليه - وَ : حرف عطف - التَّعْلِيمِ: معطوف - يَرْتَبِطُ : فعل و فاعله بَعْضٌ - ها : مضاف اليه - بِالْمُعَلِّمِ : جارومجرور - الأخرى : معطوف - بالمتعلِّمِ : جار و مجرور - لِلطَّالِبِ : جار و مجرور " خبر مقدم " - فِي مَحَضَرٍ : جارو مجرور- الْمُعَلِّمِ: مضاف اليه - آدَابٌ : مبتدای مؤخَّر - مَنْ : ادات شرط (اسم شرط) در نقش مبتدا / يَلْتَزِمُ : فعل شرط مجزوم به سکون و فاعله هو مستتر - بها : جار و مجرور - يَنْجَحُ : جواب شرط مجزوم به سکون و فاعله هو مستتر - أَهْمٌ : مبتدا - ها : مضاف إليه

أَلَّفَ: فعل ماضى ، للغائب ، مزيد ثلاثى من باب تفعيل ، بزيادة حرف واحد ، متعدِّ ، معلوم

مَجَالَاتٍ: اسم ، جمع مونث سالم و مفردة مجال (مذکر)، اسم مکان

يَرْتَبِطُ: فعل مضارع ، للغائب ، مزيد ثلاثى من باب إفتعال ، بزيادة حرفين ، لازم ، معلوم

الأخرى : اسم ، مفرد ، مونث، اسم التفضيل ، معرف بال

الْمُتَعَلِّمِ : اسم ، مفرد ، مذکر ، اسم الفاعل ، معرف بال

يَلْتَزِمُ : فعل ، مضارع ، للغائب ، مزيد ثلاثى من باب إفتعال ، بزيادة حرفين ، متعدِّ ، معلوم

أَهْمٌ : اسم ، مفرد ، مذکر ، اسم التفضيل ، معرف بالإضافة

۱. ۱. أن لا يعصى أوامر المعلم. که از دستورات معلم سرپیچی نکند.

أن لا يعصى (عدمُ العصيان - خبر برای أَهْمٌ - صرفاً جهت اطلاع) - يعصى: فعل و فاعله هو مستتر - أوامر: مفعول به - المعلم: مضاف إليه

أمر: دستور - جمعهُ أوامر - أمر: کار - جمعهُ أمور

۲. الإجتنبُ عن كلامٍ فيه إساءةٌ للأدب. دوری از سخنی که در آن بی ادبی است.

الاجتنابُ: خبر برای أَهْمٌ - عن كلامٍ : جار و مجرور - فيه إساءةٌ للأدب : جمله وصفیه - فيه : خبر مقدم - إساءةٌ : مبتدا مؤخَّر - للأدب : جار و مجرور

۳. أن لا يهرب من أداء الواجبات المدرسية. که از انجام تکالیف مدرسه ای فرار نکند.

أن لا يهرب (عدمُ الهروب : خبر برای أَهْمٌ - جهت اطلاع) - يهرب : فعل و فاعله هو مستتر - من أداء : جار و مجرور - الواجبات : مضاف إليه - المدرسية: صفت

۴. عَدَمُ التَّوَمُّ فِي الصَّفِّ، عِنْدَمَا يُدْرَسُ الْمُعَلِّمُ. نخواهید در زمانی که معلم درس می دهد.

عَدَمُ: خبر برای أَهْمٌ (جهت اطلاع) - التَّوَمُّ: مضاف إليه - فِي الصَّفِّ : جار و مجرور - عند : قيد زمان - ما : زائد (جهت اطلاع) - يُدْرَسُ: فعل - المعلم: فاعل

۵. أن لا يتكلم مع غيره من الطلاب عندما يُدرّس المعلم. که با دیگر دانش آموزان زمانی که معلم درس می دهد

صحبت نکند.

أن لا يتكلم (عدمُ التكلّم - خبر برای أهمّ -جهت اطلاع) - يتكلم : فعل و فاعله هو مستتر - مع: قيد - غير: مضاف إليه - ه: مضاف إليه - من الطلاب : جار و مجرور - عند : قيد زمان - ما : زائد (جهت اطلاع) - يُدرّس: فعل - المعلم : فاعل

۶. أن لا يقطع كلامه و لا يسبقه بالكلام و يصبر حتى يفرغ من الكلام. که سخن او را قطع نکند و در صحبت کردن از او سبقت نگیرد و صبر کند تا صحبت معلم تمام شود.

أن لا يقطع (عدمُ قطع - خبر برای أهمّ -جهت اطلاع) - يقطع : فعل و فاعله هو مستتر - كلام: مفعول به - ه: مضاف إليه - لا يسبقه بالكلام: معطوف - يسبق: فعل و فاعله هو مستتر - ه : مفعول به - بالكلام : جار و مجرور - يصبر: فعل و فاعله هو مستتر - يفرغ : فعل و فاعله هو مستتر - من الكلام : جار و مجرور

۷. الجلوس أمامه بأدب و الاستماع إليه بدقّة و عدم الالتفات إلى الورا إلا لضرورة.

در مقابل او با ادب نشستن و گوش دادن با دقت به او و توجه نکردن به پشت سر مگر برای (هنگام) ضرورت.

الجلوس : خبر برای أهمّ - أمام : قيد - ه : مضاف إليه - بأدب: جارّ و مجرور - الاستماع: معطوف - إليه: جارّ و مجرور - بدقّة: جار و مجرور - عدم: معطوف - الالتفات : مضاف إليه - إلى الورا: جارّ و مجرور - إلا : أداة حصر (عربی دوازدهم) - لضرورة: جارّ و مجرور

لما سمع الطالب المشاغب إنشاء مهران، خجل و ندم على سلوكه في الصف.

هنگامیکه دانش آموز شلوغ کار انشاء مهران را شنید ، خجالت کشید و از رفتارش در کلاس پشیمان شد.

لما : قيد زمان - سمع: فعل و فاعله الطالب - المشاغب: صفت - إنشاء: مفعول به - مهران : مضاف إليه - خجل: فعل و فاعله هو مستتر - ندم: معطوف (فعل و فاعله هو مستتر) - على سلوك: جارّ و مجرور - ه : مضاف إليه - في الصف : جارّ و مجرور

قال الشاعر المصري أحمد شوقي عن المعلم: شاعر مصري أحمد شوقي درباره معلم گفت:

قال: فعل و فاعله الشاعر - المصري : صفت - أحمد شوقي: بدل (جهت اطلاع) - عن المعلم : جارّ و مجرور

قُم للمعلم و فیه التبجيلا كاد المعلم أن يكون رسولا

برای معلم برخیز و احترامش را کامل بجا بیاور نزدیک است که معلم پیامبر باشد.

قُم: فعل و فاعله أنت مستتر - للمعلم : جارّ و مجرور - و ف: فعل و فاعله أنت مستتر - ه : مفعول به - التبجيلا: مفعول به دوم - كاد : بر نزدیک بودن وقوع عملی دلالت می کند - جهت اطلاع : المعلم: اسم كاد - أن يكون رسولا: خبر كاد - يكون: فعل ناقص و اسمه هو مستتر - رسولا : خبر فعل ناقص

أ علمت أشرف أو أجلّ من الذي ييني و ينشئ أنفسا و عقولا

آیا شریفتر یا گرانقدرتر از کسی که جان ها و عقل ها را می سازد و پرورش می دهد شناخته ای (می شناسی)؟

أ: حرف استفهام - عِلِمَتْ: فعل و فاعله تَ بارز - أَشْرَفَ: مفعول به - أو (یا) : حرف عطف - أَجَلٌ: معطوف - من الَّذِي: جارّ و مجرور - یبني: جمله صله (جمله ای که پس از اسم موصول می آید) - فعل و فاعله هو مستتر - يُنْشِئُ: معطوف " فعل و فاعله هو مستتر " - أَنْفُساً: مفعول به - عُقولا : معطوف

<p>أَجَلٌ : گرانقدرتر ارتَبَطَ : ارتباط داشت (مضارع: يَرْتَبِطُ) إِسْتَمَعَ : گوش فرا داد (مضارع: يَسْتَمِعُ) التَّرَمَّ : پاییند شد (مضارع: يَلْتَرِمُ) إِلْتِفَات : روی برگرداندن التَّفَتَّ : روی برگرداند (مضارع: يَلْتَفِتُ) أَلْفٌ : نگاشت (مضارع: يُؤَلِّفُ) = كَتَبَ أَنْشَأَ : ساخت (مضارع: يُنْشِئُ) = صَنَعَ تَارَةً : یک بار = مَرَّةً - دفعَةً تَبَجَّلَ : بزرگداشت (= تکریم - إكرام - احترام)</p>	<p>تَعَبَّتْ فِي السُّؤَالِ : پرسیدن به منظور به سختی و لغزش انداختن تَبَّهَ : آگاه شد (مضارع: يَتَّبَهُ) = إِنْتَبَهَ حِصَّة : زنگ درسی، قسمت - جمع : حِصَص خَجَلَ : شرمنده شد (مضارع: يَخْجَلُ) سَبَقَ : پیشی گرفت (مضارع: يَسْبِقُ) سَبَّوْرَةٌ : تخته سیاه سُلُوك : رفتار ضَرَّ : زیان رساند (مضارع: يَضُرُّ) ≠ نَفَعَ عَصَى : سرپیچی کرد (مضارع: يَعِصِي)</p>	<p>عِلْمُ الْأَحْيَاءِ : زیست شناسی فَكَرَّ : اندیشید (مضارع: يُفَكِّرُ) قَمَّ : برخیز (قَامَ، يَقُومُ) = إِنْهَضَ كَادَ : نزدیک بود که (مضارع: يَكَادُ) مَجَالٌ : زمینه مُشَاغِبٌ : شلوغ کننده و اخلاطگر وَأَفَّقَ : موافقت کرد (مضارع: يُوَأَفِّقُ) وَفَّى : کامل کرد (مضارع: يُؤَفِّي) « وَفَّهِ التَّبَجُّيلُ: احترامش را کامل به جا بیاور. » هَمَسَ : آهسته سخن گفت (مضارع: يَهْمَسُ)</p>
--	--	--

أَكْتُبُ جَوَاباً قَصِيراً ، حَسَبَ نَصِّ الدَّرْسِ.

۱- إلى من ذَهَبَ مَهْرَانُ؟ إلى مُعَلِّمِ الأَدَبِ الفَارِسِيِّ.

۲- كَيْفَ يَجِبُ الجُلُوسُ أَمَامَ المُعَلِّمِ؟ بِأَدَبٍ .

۳- كَيْفَ كَانَتْ أَخْلَاقُ الطَّالِبِ الَّذِي كَانَ يَلْتَفِتُ إِلَى الوَرَاءِ؟ كَانَتْ أَخْلَاقَهُ سَيِّئَةً.

۴- مَا اسْمُ الكِتَابِ الَّذِي قَرَأَهُ مَهْرَانُ فِي مَجَالِ التَّرْبِيَةِ وَ التَّعْلِيمِ؟ مَنِيَّةُ المُرْبِدِ

۵- فِي أَيِّ حِصَّةٍ كَانَ الطُّلَابُ يَسْتَمِعُونَ إِلَى كَلَامِ أَسْتَاذِ الكِيمِيَاءِ؟ الحِصَّةِ الأُولَى

درس دوم « أسلوب شرط »

اسلوب شرط یک اسلوب منطقی است چنانچه یک فعل یا اقدامی صورت بگیرد ، در ادامه یک نتیجه به

همراه خواهد داشت : اگر تلاش کنی ، پیروز می شوی.

« أركان أسلوب شرط » : أدوات شرط و فعل شرط و جواب شرط

أدات شرط: (إن : اگر ، چنانچه) ، (مَنْ : هرکسی ، هرکه - کسی که) ، ما (هرچه ، هرچیز - چیزی که) ، إذا (هرگاه ، اگر)

فعل شرط: فعلی که بلافاصله پس از ادات شرط می آید، همان فعلی که اگر انجام شود و یا اتفاق بیفتد ، یک نتیجه به دنبال خواهد داشت.

جواب شرط: همان نتیجه ای است که بعد از فعل شرط می آید.

انواع جواب شرط:

۱- جواب شرط می تواند یک فعل مضارع یا ماضی باشد که به صورت مضارع اخباری ترجمه می شود.

۲- جواب شرط اگر جمله اسمیه باشد ، برسر آن «فاء» می گذاریم که به آن فاء جزاء شرط می گویند . لازم به ذکر است که به هیچ عنوان ترجمه نمی شود. (گرچه برخی طراحان رعایت نمی کنند)

(۱) مَنْ يُحَاوِلُ أَنْ يُفَرِّقَ بَيْنَ النَّاسِ فَهُوَ عَمَلٌ الْعَدُوِّ . (۲) « مَنْ لَمْ يَتَّبِعْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ »

۳- جواب شرط می تواند فعل أمر ، نهی ، مستقبل ، مستقبل منفی باشد که حتماً بر سر آنها حرف « فاء جزاء » می آید که به هیچ عنوان ترجمه نمی شود:

(۱) مَنْ طَلَبَ مِنْكَ الْمُسَاعَدَةَ فَسَاعِدْهُ ! (۳) إِنْ اعْتَرَفْتَ بِخَطَاكَ فَسَوْفَ أُسَامِحَكَ !

(۲) إِنْ لَا تَدْرُسِي هَذِهِ السَّنَةَ فَلَنْ تَنْجُحِي ! (۴) إِنْ كَانَ إِثْنَانٍ يَتَنَاجَيَانِ فَلَا تَدْخُلْ بَيْنَهُمَا !

مثال : مَنْ سَاءَتْ رِعَابُكَ فَهُوَ عَدُوُّكَ. هر کس عیب تو را بپوشاند، او دشمن توست. هو عدوك : جواب شرط جمله اسمیه

إِنْ أَحْسَنَ عَلَيْكَ أَحَدٌ فَاشْكُرْهُ. اگر کسی به تو نیکی کرد (کند) از او سپاسگزاری کن. اشكر: جواب شرط « فعل امر و فاعله أنت مستتر » جمله فعلیه

مَنْ يَمْدُحْ إِنْسَانًا بِغَيْرِ مَا فِيهِ فَلَا تَنْتَظِرْ مِنْهُ خَيْرًا. هر کس انسانی را به غیر آنچه در او هست بستاید ، از او خیری امید نداشته باش.

لَا تَنْتَظِرْ : جواب شرط « فعل نهی و فاعله أنت مستتر » جمله فعلیه

تمرین* ادات شرط ، فعل شرط و جواب شرط را مشخص و جملات را ترجمه کنید:

(۱) إِنْ تَجْتَهِدْ تَصِلْ إِلَى غَايَتِكَ! (۲) مَنْ يَحْتَرِمِ الْآخِرِينَ يَحْتَرِمَهُ الْآخَرُونَ!

(۳) مَا تَكْتَسِبُ مِنَ الْعِلْمِ يَنْفَعُنَا فِي الْحَيَاةِ! (۴) إِذَا تَمَّ الْعَقْلُ نَقَصَ الْكَلَامُ!

نکته: ممکن است بعد از فعل شرط برای کامل کردن معنای فعل شرط ، فعل یا فعل های دیگری با حروف و ، ف ، ثُمَّ در کنار آن بیاید که عطف به فعل شرط هستند و فعل شرط فقط فعل اول است و نباید آنها را جواب شرط در نظر بگیریم مثال:

۱- مَنْ يَتَعَلَّمُ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ وَيَطَالِعُ كِتَابًا عَدِيدَةً يَنْجَحُ فِي الْإِمْتِحَانِ!

نکته ۱ : ادات شرط عامل جزم هستند و فعل شرط و جواب شرط را مجزوم می کنند.

یعنی حرکت --- ساکن می شود . نون حذف بجز نون جمع مونث غایب و مخاطب

نکته ۲: فعل شرط به صورت مضارع التزامی و جواب شرط به صورت مضارع اخباری ترجمه می شود. (حتی اگر به صورت ماضی باشند) و در صورت ماضی بودن فعل ها می توانیم به صورت ماضی هم ترجمه کنیم.
 مَنْ طَلَبَ الْعُلَى سَهْرَ اللَّيَالِي : هر کسی بزرگی بخواهد شب ها بیدار می ماند.
 نکته ۳ : در میان ادوات شرط " إذا " غیر عامل می باشد.

صفحه ۲۱ کتاب درسی :

مَنْ يُفَكِّرْ قَبْلَ الْكَلَامِ يَسْلَمْ مِنَ الْخَطَا غَالِبًا. هر کس قبل از سخن گفتن بیندیشد غالباً از خطا در امان می ماند.
 مَنْ: اسم شرط در نقش مبتدا - يُفَكِّرُ: فعل شرط مجزوم به سکون و فاعله هو مستتر - يَسْلَمُ: جواب شرط مجزوم به سکون و فاعله هو مستتر

﴿ وَ مَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ ﴾ و هر کس بر خدا توکل کند ، او برایش کافی است.

مَنْ: اسم شرط در نقش مبتدا - يَتَوَكَّلُ: فعل شرط مجزوم به سکون و فاعله هو مستتر - ف: فاء جزای شرط - هو حسبه: جواب شرط بصورت جمله اسمیه

مَنْ فَكَّرَ قَبْلَ الْكَلَامِ، قَلَّ خَطُؤُهُ. هرکس پیش از سخن گفتن بیندیشد، خطایش کم می شود. (هرکس پیش از سخن گفتن اندیشید، خطایش کم شد.)

مَنْ: اسم شرط در نقش مبتدا - فَكَّرَ: فعل شرط و فاعله هو مستتر - قَلَّ: جواب شرط و فاعله خَطُؤُهُ توجه : وقتی فعل شرط و جواب شرط ماضی باشند هیچ تغییری در ظاهر آنها رخ نمی دهد.

مَنْ يُحَاوِلْ كَثِيرًا، يَصِلْ إِلَى هَدَفِهِ. هرکس بسیار تلاش کند، به هدفش می رسد.

مَنْ: اسم شرط در نقش مبتدا - يُحَاوِلُ: فعل شرط مجزوم به سکون و فاعله هو مستتر - يَصِلُ: جواب شرط مجزوم به سکون و فاعله هو مستتر

مَا تَزْرَعُ فِي الدُّنْيَا، تَحْصُدُ فِي الْآخِرَةِ. هرچه در دنیا بکاری، در آخرت درو می کنی.

ما: اسم شرط در نقش مفعول به - تزرع: فعل شرط و مجزوم به سکون فاعله أنت مستتر - تحصد: جواب شرط مجزوم به سکون و فاعله أنت مستتر

مَا فَعَلْتَ مِنَ الْخَيْرَاتِ، وَجَدْتَهَا ذَخِيرَةً لِآخِرَتِكَ.

هرچه از کارهای نیک انجام بدهی، آنها را اندوخته ای برای آخرت می یابی.

ما: اسم شرط در نقش مفعول به - فَعَلْتَ: فعل شرط و فاعله تَ بارز - وَجَدْتَ: جواب شرط و فاعله تَ بارز
 إِنَّ تَزْرَعُ خَيْرًا، تَحْصُدُ سُورًا. اگر نیکی بکاری، شادی درو می کنی.

إِنَّ: حرف شرط (عامل جزم) - تزرع: فعل شرط مجزوم به سکون و فاعله أنت مستتر - خَيْرًا: مفعول به - تحصد: جواب شرط مجزوم به سکون و فاعله أنت مستتر - سُورًا: مفعول به

إِنَّ صَبْرَتَ، حَصَلَتْ عَلَى النَّجَاحِ فِي حَيَاتِكَ. اگر صبر کنی، در زندگی ات به موفقیت دست می یابی.

إِنَّ: حرف شرط (عامل جزم) - صبرت: فعل شرط و فاعله " تَ " بارز - حصلت: جواب شرط و فاعله " تَ " بارز - على النجاح: جار و مجرور - ك: مضاف إليه

إِذَا اجْتَهَدْتَ، نَجَحْتَ. هرگاه (اگر) تلاش کنی، موفق می شوی.

إذا: اسم شرط (غیر عامل) و همیشه قید زمان - اجتهدت فعل شرط و فاعله "ت" بارز - نجحت جواب شرط و فاعله "ت"

إِخْتَبِرْ نَفْسَكَ: تَرَجِمْ ثُمَّ عَيِّنْ أَدَاةَ الشَّرْطِ وَ فِعْلَ الشَّرْطِ وَ جَوَابَهُ.

۱. ﴿ مَا تَقَدَّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ ﴾

هرآنچه را برای خودتان از پیش خیر و نیکی بفرستید، نزد خداوند آن را می یابید.

ما: اسم شرط " مفعول به " - تَقَدَّمُوا: فعل شرط مجزوم به حذف نون و فاعله ضمیر واو بارز - لِأَنْفُسِ:

جارومجرور - كُمْ: مضاف الیه - مِنْ خَيْرٍ: جارومجرور - تَجِدُوا: جواب شرط مجزوم به حذف نون و فاعله ضمیر

واو بارز- هُ: مفعول به- عِنْدَ: قید - اللَّهُ: مضاف الیه

۲. ﴿ إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ ﴾

اگر خدا را یاری کنید، شما را یاری می کند و گامهایتان را استوار می سازد.

إِنْ: ادات شرط (حرف شرط) - تَنْصُرُوا: فعل شرط مجزوم به حذف نون و ضمیر واو بارز - اللَّهُ: مفعول به

يَنْصُرُ: جواب شرط مجزوم به سکون و فاعله هو مستتر - كُمْ: مفعول به - وَ: عطف يُثَبِّتُ: معطوف به جواب

شرط مجزوم به سکون و فاعله هو مستتر - أَقْدَامَ: مفعول به - كُمْ: مضاف الیه

يُثَبِّتُ: فعل، مضارع، للغائب، مزید ثلاثی من باب تفعیل، بزیادة حرف واجد - متعدّد، معلوم

أَقْدَامَ: اسم، جمع مکسر و مفرد «قَدَم»

۳. ﴿ وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ﴾

و هرگاه (اگر) جاهلان آنها را مورد خطاب قرار دهند سخنی نرم می گویند (به نرمی سخن می گویند).

إذا: اسم شرط در نقش قید زمان - خاطب: فعل شرط و فاعله الجاهلون " اسم ظاهر - " هم: مفعول به - قالوا: جواب

شرط فاعله " و " بارز/سلاما: مفعول به یا مفعول مطلق (جهت اطلاع)

التّمارین:

التمرین الأول: عَيِّنِ الْجُمْلَةَ الصَّحِيحَةَ وَ غَيِّرِ الصَّحِيحَةَ حَسَبَ الْحَقِيقَةِ.

۱- اَلتَّعَنَّتْ طَرْحُ سُؤَالٍ صَعِبٍ بِهَدَفٍ اِجَادٍ مَشَقَّةٍ لِلْمَسْئُولِ. صحیح

۲- عِلْمُ الْأَحْيَاءِ عِلْمٌ مُطَالَعَةِ خَوَاصِّ الْعَنَاصِرِ. خطا

۳- الْأَلْتِفَاتُ هُوَ كَلَامٌ خَفِيٌّ بَيْنَ شَخْصَيْنِ. خطا

۴- اَلسَّبَّوْرَةُ لَوْحٌ أَمَامَ الطُّلَابِ يُكْتَبُ عَلَيْهِ. صحیح

التّمرین الثّانی: تَرْجِمِ الْآيَةَ وَ الْأَحَادِيثَ، ثُمَّ عَيِّنِ الْمَطْلُوبَ مِنْكَ.

۱- و ما تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ.

و هر چه را از نیکی انفاق کنید خداوند به آن آگاه است. فاء جزاء شرط ترجمه نمی شود.

ما: اسم شرط، مفعول به- تنفقوا: فعل شرط مجزوم باحذف نون - ف: فاء جزای شرط - إِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ: جواب شرط

/ مجرور بحرف جر: خَیْر - ه

۲- مَنْ عَلَّمَ عِلْمًا، فَلَهُ أَجْرٌ مَن عَمِلَ بِهِ لَا يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِ الْعَامِلِ.

هر کس علمی را آموزش دهد برای او پاداش کسی است که به آن عمل می کند که از پاداش عمل کننده کم نمی باشد.

من: اسم شرط در نقش مبتدا - عَلَّمَ: فعل شرط - ف: فاء جزای شرط - لَهُ أَجْرٌ مَن عَمِلَ بِهِ: جواب شرط / اسم فاعل:

العامِل

۳- النَّاسُ أَعْدَاءُ مَا جَهِلُوا. مردم دشمن چیزی هستند که نمی دانند.

النَّاسُ: مبتدا - أَعْدَاءُ: خبر مفرد (اسم) - ما: اسم موصول در نقش مضاف إليه - جهلوا: جمله صله " فعل و فاعله و بارز " / الجمع المكسر و مفردة: أَعْدَاءُ - مفردش: عدوّ

۴- إِذَا تَمَّ الْعَقْلُ نَقَصَ الْكَلَامُ. هرگاه عقل کامل شود سخن کم می گردد.

إذا: اسم شرط (غیر عامل) - تَمَّ: فعل شرط - العقل: فاعل - ناقص: جواب شرط - الكلام: فاعل

۵- أَلْعَالِمِ حَيٌّ وَ إِنْ كَانَ مَيِّتًا. دانشمند زنده است اگر چه مرده باشد.

العالم: مبتدا - حيٌّ: خبر مفرد (اسم) - و إن: اگرچه (خارج از قواعد شرط)

۶- قَمَّ عَنْ مَجْلِسِكَ لِأَبِيكَ وَ مَعْلَمِكَ وَ إِنْ كُنْتَ أَمِيرًا. از جای نشستنت برای پدر و معلّمَت برخیز اگر چه پادشاه باشی.

قَمَّ: فعل و فاعله أنت مستتر - عن مجلس: جار و مجرور - ك: مضاف إليه - لأبيك: جار و مجرور - ك: مضاف إليه - معلّم: معطوف: ك: مضاف إليه - و إن: اگرچه (خارج از قواعد شرط) / اسم مكان: مجلس - اسم فاعل: معلّم

التمرین الثالث: تَرْجِمِ الْأَفْعَالَ وَ الْمَصَادِرَ التَّالِيَةَ.

قد أنقذت: نجات داده است. قد (حرف تحقیق) + ماضی: ماضی نقلی / أنقذت: نجات بده - فعل أمر باب إفعال

ابتعدت: دور شد - باب افتعال بزيادة حرفين (ا - ت) / لا تبتعد: دور نشو - مضارع للنهي و مجزوم به سکون

سيتسحب: عقب نشینی خواهد کرد - مضارع للمستقبل / لا تنسحب: عقب نشینی نکن - مضارع للنهي - للمخاطب - باب انفعال

يستخدِمُ: به کار می برد - للغائب - باب استفعال / الاستخدام: به کار گرفتن

جالس: هم نشینی کن با ... -أمر - للمخاطب - باب مفاعلة بزيادة حرف واحد (الف) / المُجالسة: هم نشینی کردن با...

يتذكّر: به یاد می آورد - للغائب - باب تفعل بزيادة حرفين (ت - تکرار عين الفعل)

لا تتذكّر: به یاد نیاور - مضارع للنهي - للمخاطب

تعايش: هم زیستی کرد - للغائب - باب تفاعل بزيادة حرفين (ت - الف) / يتعايش: هم زیستی می کند - للغائب

لا تحرم: حرام نکن - مضارع للنهي - للمخاطب - باب تفعیل بزيادة حرف واحد (تکرار عين الفعل) / التحريم: حرام کردن

التمرین الرابع: صَغِّ هَذِهِ الْجُمْلَةَ وَ التَّرَاكِيِبَ فِي مَكَانِهَا الْمُنَاسِبِ.

مفرد مؤنث: تلك الحصّة " آن زنگ " - مثنی مذکر: هذان المكيّفان: آن دو کولر - مثنی مؤنث: هاتان البطاقتان " آن دو بلیت " - جمع مذکر سالم: أولئك مستمعون " آنها گوش دهنده اند " - جمع مؤنث سالم: هؤلاء ناجحات " اینها، موفق (قبول) اند. " - جمع مکسر: هؤلاء جنودٌ " اینها سرباز اند "

به این دو نمونه توجه کنید:

هؤلاء ناجحات. هؤلاء: مبتدا - ناجحات: خبر - اين ها موفق اند. ناجحات: جمع مؤنث سالم

هذان المكيّفان ..... هذان: مبتدا - المكيّفان: مشار إليه ... عبارت ناقص: اين دو كولر ..... المكيّفان: مثنى مذكر

التمرين الخامس: ضَعِ الْمُتْرَادِفَاتِ وَ الْمُتَضَادَاتِ فِي مَكَانِهَا الْمُنَاسِبِ.

إثم (گناه) مترادف ذنب - تبجيل (بزرگداشتن) مترادف احترام - تارة (يك بار) مترادف مرّة - حبّ (دوستی - دوست داشتن) مترادف وُدّ - فرّ (گريخت) مترادف هرب - أموات (مردگان - مفرده مَيّت) متضاد أحياء - دنا (نزديک شد) متضاد بُعد - قُم (برخيز) متضاد اجلس - صَرّ (زيان زد) متضاد نفع - بداية (شروع - آغاز) متضادّ نهاية - سکت (سکوت کرد) متضادّ تکلم - صداقة (دوستی) متضادّ عداوة

التمرين السادس: أكْمِلْ تَرْجَمَةَ آيَاتِ وَالْأَحَادِيثِ، ثُمَّ عَيِّنْ أَدَاةَ الشَّرْطِ وَفَعْلَ الشَّرْطِ، وَ جَوَابَهُ.

۱. ﴿ وَ مَا تَفَعَّلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمَهُ اللَّهُ ﴾

و آنچه را (هر چه را) از کار نیک انجام بدهید ، خدا آن را می داند. (از آن آگاه است).

ما: اسم شرط در نقش مفعول - تفعلوا: فعل شرط مجزوم به حذف نون و فاعله واو - يعلم: جواب شرط و مجزوم با سکون و فاعله الله

توجه: از آن آگاه است " فهو عليم به "

۲- ﴿إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ﴾ اگر نیکی کنید، به خودتان نیکی می کنید (نیکی کرده اید)

إن: حرف شرط - أحسنتم: فعل شرط - أحسنتم: جواب شرط

۳- ﴿إِنْ تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فِرْقَانًا﴾ اگر از خدا پروا کنید، برایتان نیروی تشخیص حق از باطل قرار می دهد.

إن: حرف شرط - تتقوا: فعل شرط مجزوم به حذف نون و فاعله واو بارز - يجعل: جواب شرط و مجزوم با سکون و فاعله هو مستتر

۴. من سأل في صغره أجاب في كبره. هرکس در خردسالی اش بپرسد، در بزرگسالی اش پاسخ می دهد.

من: اسم شرط در نقش مبتدا - سأل: فعل شرط و فاعله هو مستتر - أجاب: جواب شرط و فاعله هو مستتر

التمرين السابع:

المشاغب: هو الذي يُسبّبُ مشاكلَ و يَضُرُّ النَّظْمَ. الحصّة:

الفسوق: تركُ أمرِ الله، و ارتكابُ المعاصي. الأجر: ما يُعطى مُقابلَ عَمَلٍ عَامِلٍ أَوْ مُوظَّفٍ.

الالتفات: هو تحريكُ الوجهِ إلى اليمينِ و إلى اليسارِ. السلوك: أعمالُ الإنسانِ و أخلاقُهُ.